

EXTERN KVALITETSGRANSKNING av specialiseringstjänstgöring

Helsingborgs lasarett

Klinik

Ögonsjukdomar

Specialitet

2021-09-22 – 2021-09-23

Datum

Helsingborg

Ort

Kerstin Edlund och Charlotta All-Eriksson

Inspektörer

Styrkor

- Individuella utbildningsprogram finns
- Introduktionsprogram finns
- Studie- och handledningstid schemaläggs
- Administrativ tid finns avsatt i schemat
- Goda möjligheter till sidoutbildning
- Goda möjligheter till externa utbildningar
- Specialistexamen rekommenderas och tid för instudering erbjuds
- Specialistkollegium och handledarträffar genomförs regelbundet
- Granskning av vetenskapliga artiklar sker
- Möjligheter till forskning finns
- Alla ST-läkare har ST-kontrakt
- ST-läkarna har tillgång till egen arbetsplats med dator
- Kliniken har ändamålsenliga lokaler och god teknisk utrustning

Svagheter

- Studierektorstjänsten har inte varit bemannad sedan juli 2021
- Brist på specialistläkare
- Bristande kontinuitet i patient-läkarkontakten
- Flera stressande faktorer i mottagningsverksamheten bör om möjligt åtgärdas för att möjliggöra att ST läkare får ett bättre flyt i mottagningsarbetet
- Individuellt utbildningsprogram revideras inte alltid enligt anvisning, minst årligen samt vid behov
- Uppnådd kompetens och handledarsamtal dokumenteras bristfälligt
- Brister finns i hur man kontinuerligt utvärderar och handleder ST-läkarnas färdigheter avseende kommunikation, ledarskap och handledning
- ST-läkarna kan ej följa ineliggande patienters sjukdomsutveckling

Förbättringspotential

- Studierektor måste finnas

- Fler specialistkompetenta läkare behövs för klinikens uppdrag som helhet
- Schemalagd specialistläkare att fråga finns vid alla arbetspass i form av dagbakjour/frågedoktor men funktionen bör ytterligare vidareutvecklas
- Dagjouren bör avlastas avseende störande moment som akuta remisser och akuta telefonsamtal
- En telefon för funktionen dagbakjour/frågedoktor respektive akutsjuksköterska bör inrättas
- Man bör överväga hur läkare på ett enkelt sätt ska kunna kontakta sköterska som ska göra "akuta" tilläggsundersökningar på övriga mottagningar
- Första patienten för dagen ska vara färdig förberedd när läkare kommer till mottagningen efter morgonmötet
- Kontinuitet i patient-läkarkontakten bör förbättras
- ST-läkarna bör beredas möjlighet att följa vårdförloppet för ineliggande patienter
- Det individuella utbildningsprogrammet ska revideras årligen samt vid behov
- Introduktionsprogrammet bör vidareutvecklas
- Förbättra och förtydliga strukturen för genomförande av ST-läkarutbildningen och informera samtliga anställda om hur genomförandet är tänkt
- Man ska använda ögonchecklistan som ett levande dokument under hela ST-tiden
- Kunskapskontroll bör ingå i någon form inom varje fokusområde, och om någon del fallit bort ska komplettering ske
- Uppföljning och återkoppling av ST-läkarnas utveckling inom ledarskap och kommunikativ kompetens kan förbättras
- Medsittnings tillfällena bör utnyttjas ytterligare avseende exempelvis medicinsk kunskap, ledarskaps-, kommunikativ kompetens (jfr A och B-målen)
- Handledningstillfällena bör schemaläggas oftare, åtminstone för ST-läkare i början av utbildningen
- Uppnådd kompetens och handledarsamtal ska dokumenteras
- Sidoutbildning på annan klinik ska följas upp
- Det vetenskapliga arbetet ska redovisas på rekommenderat sätt
- ST-läkarna bör ges möjlighet att ta ansvar för handledning av randande ST-läkare för att utveckla handledningsförmågan och få handledning i handledning och återkoppling på handledningen
- Man bör gemensamt på enheten lista förslag till framtida kvalitetsarbeten och vetenskapliga arbeten som bidrar till att utveckla verksamheten

STRUKTUR

A Verksamheten

Ögonmottagningen Helsingborgs lasarett, utgör tillsammans med Hudmottagningen och Öron-, näs- och halskliniken ett verksamhetschefsområde i Skånes sjukhus Nordväst, Region Skåne. Skånes sjukhus Nordväst omfattar Helsingborgs lasarett och Ängelholms sjukhus. Upptagningsområdet är ca 220 000 invånare. Inom vårdvalet har ögonmottagningen i Helsingborg alla delar av ögonsjukvården utom skelnings-, näthinne- och hornhinnekirurgi. Ögonsjukvård bedrivs också av privata enheter i Ängelholm och Helsingborg som har mottagning och kirurgisk vård inom vårdvalet liksom av två olika privata öppenvårds läkarmottagningar utanför vårdvalet. Specialistläkarbemanningen på ögonkliniken i Helsingborg är bristfällig för verksamhetens uppdrag. Det bedrivs en bred öppenvårdsverksamhet; mottagning och kataraktkirurgi. De delar av verksamheten som inte bedrivs på kliniken, främst bakre segmentkirurgi och hornhinnekirurgi, remitteras till Skånes Universitetssjukhus (SUS). Sammanfattningsvis är verksamheten tillräckligt stor och allsidig för att erbjuda adekvat bredd inom ögonspecialiteten tillsammans med strukturerad, kompletterande sidoutbildning. Verksamheten har jouransvar för akuta ögonpatienter kontorstid samt ett antal timmar dagtid på helgen, övrig tid får patienterna åka till SUS, liksom vid behov av slutenvård. Det finns skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialistutbildningen ska genomföras och utvärderas.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska genomföras finns.
- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska utvärderas finns.
- Tjänstgöringen är tillräckligt allsidig.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

B Medarbetarstab och interna kompetenser

Samtliga handledare har specialistkompetens i oftalmologi. Alla handledare har genomgått handledarutbildning. Specialistkompetent handledarutbildad studierektor finns ej sedan juli 2021 men plan för bemanning inom kort finns. För studierektorsfunktionen finns en skriftlig uppdragsbeskrivning och arbetstid avsatt för uppdraget. ST-läkarna ges adekvat handledning. Instruktioner i det kliniska arbetet har varit bristfälliga, men prioriteras nu, trots få fast anställda specialister. Generella instruktioner för hur handledningen skall gå till finns. Handledarträffar och specialistkollegium har genomförts. Vetenskaplig handledare med forskningserfarenhet finns i verksamheten, men även inom regionens FOU-enhet eller vid universitetssjukhus.

Under granskningen påvisades brister vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Verksamheten har efter granskningen inkommit med handlingsplan, se bilaga. Graderingen är ändrad till C.

Föreskrift

- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har specialistkompetens i avsedd specialitet.
- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har genomgått handledarutbildning.
- Tillgång till specialistkompetent studierektor med handledarutbildning finns.
- Tillräckligt många läkare med relevant specialitet och kompetens finns för att alla ST ska få adekvat handledning.
- Tillräckligt många läkare och andra medarbetare med relevant kompetens finns för att instruktioner ska kunna ges.

Allmänna råd

- Studierektorn har relevant specialistkompetens.

Kvalitetsindikator

- Generella skriftliga instruktioner för ST-handledning finns.
- Regelbundna handledarträffar för ST-handledarna finns.
- Skriftlig uppdragsbeskrivning för SR finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

C Lokaler och utrustning

Lokalerna är relativt nyrenoverade, välplanerade och har god teknisk utrustning. ST-läkare har egen arbetsplats och dator, skilt från mottagningen, i en annan byggnad. Det finns god tillgång till bibliotekstjänst.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Adekvat utrustning för diagnostik, utredning och behandling finns.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarna har tillgång till funktionell arbetsplats.
- Tillgång till IT-baserade kliniska beslutsstöd, sökbar vetenskaplig databas, stöd från bibliotek eller FoU-enhet finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

PROCESS

D Tjänstgöringens uppläggnig

Samtliga ST-läkare har ST-kontrakt och individuella utbildningsprogram. De individuella utbildningsprogrammen ska revideras årligen, samt vid behov, och utgå från kraven i målbeskrivningen. Kliniken har ett introduktionsprogram för nya ST-läkare. Samtliga ST-läkare har introducerats enligt detta. Även legitimerade läkare med längre vikariat på kliniken får handledning av utsedd handledare. Den sammanlagda jourtjänstgöringen utgör cirka 30 % av den aktiva tjänstgöringstiden på kliniken. Samtliga ST-läkare erbjuds sidoutbildning inom de områden som saknas på kliniken.

Under granskningen påvisades brister vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Verksamheten har efter granskningen inkommit med handlingsplan, se bilaga. Graderingen är ändrad till C.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Det finns skriftliga riktlinjer för hur målbeskrivningen ska uttolkas samt styrande dokument för tjänstgöringens upplägg.
- Jourttjänstgöring/beredskap uppfyller kraven i målbeskrivningen.

Föreskrift

- Alla ST-läkare har individuellt utbildningsprogram som utgår från kraven i målbeskrivningen.
- Det individuella utbildningsprogrammet följs regelbundet upp och revideras vid behov i samråd med SR, HL och ST-läkaren.

Allmänna råd

- SR bör utgöra en organisatorisk stödfunktion till verksamhetschef, handledare och ST-läkare.
- SR bör medverka till utarbetning av ST-läkarnas introduktionsprogram.
- SR bör ta del av verksamhetschefens och handledarens bedömning av ST-läkaren.

Kvalitetsindikator

- Alla ST-läkare får introduktion till tjänstgöringen.
- Tillgång till individuella utbildningsprogram och handledning för de leg läkare utan specialistkompetens som arbetar vid enheten med siktet inställt på ST finns.
- Alla ST-läkare har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter att uppnå målen i mål-beskrivningen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

E Handledning och uppföljning

Alla ST-läkare har specialistkompetenta handledare. Handledarsamtal, uppnådd kompetens, förvärvade kunskaper och färdigheter, i enlighet med målbeskrivningen, dokumenteras endast delvis av ST-läkarna. Specialistkollegium sker regelbundet för att följa upp ST-läkarnas kompetensutveckling. Schemalagd handledning finns planerad med fyra timmar per månad vid ett tillfälle. Kliniken är relativt liten med nära och informella kontaktvägar, vilket leder till att alla specialister har en god uppfattning om ST läkarnas kompetens. Läkarchefen har regelbundna medarbetarsamtal med alla läkare. I det dagliga kliniska arbetet har ST-läkaren tillgång till dagbakjour/frågedoktor och uppdraget för denna funktion har nyligen förtydligats. Sidoutbildning ska följas upp.

Föreskrift

- Handledningen utgår från det individuella utbildningsprogrammet.
- Det finns en utsedd huvudansvarig handledare för varje ST.
- ST-läkaren har tillgång till handledare under varje utbildningsperiod.
- Fortlöpande bedömning av ST-läkarens kompetensutveckling utifrån målbeskrivningen och utbildningsprogrammet görs under hela ST.
- Kontinuerlig bedömning utförs av verksamhetschef (motsvarande) och huvudsaklig handledare.
- Verksamhetschef (motsvarande) ansvarar för att den kontinuerliga bedömningen dokumenteras.

Allmänna råd

- ST-läkaren bör, utöver handledning, få fortlöpande instruktioner.
- Handledningen är inplanerad i ordinarie tjänstgöringsschema.
- Den huvudansvariga handledaren tjänstgör där ST-läkaren huvudsakligen genomför sin specialiseringstjänstgöring.
- Handledarutbildningen bör omfatta handledning, pedagogik, metoder för bedömning, kommunikation och etik.
- Den fortlöpande bedömningen görs med på förhand kända och överenskomna metoder.
- Påvisade brister i ST-läkarens kompetens leder till en åtgärdsplan.
- Verksamhetschefen eller motsvarande håller regelbundna utvecklingssamtal med ST-läkarna.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarnas sidutbildning följs upp.
- Varje enhet har en plan för hur ST-läkare som riskerar hamna i svårighet för att uppnå enskilda delmål, sin professionella utveckling generellt eller av personliga skäl, ska kunna hjälpas.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

F Teoretisk utbildning

Teoretiska kurser och utbildningar planeras in i ST-tjänstgöringen och ST-läkarna får gå alla förekommande ST-kurser inom specialiteten. ST-läkarna erbjuds även andra externa utbildningar, till exempel nationella- och regionala ST-dagar inom specialiteten samt regiongemensamma kurser inom ledarskap, kommunikation, kvalitetsarbete, vetenskap- och forskningsmetodik. Schemalagd tid finns för självstudier med fyra timmar per månad. Ytterligare utbildning för ST-läkare erbjuds tillsammans med alla ST-läkare inom ögonspecialiteten i Region Skåne med en halvdag per månad samt två dagars internat per år. Dessutom ges intern utbildning för alla läkare på kliniken cirka 1 timme per vecka.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Teoretiska utbildningsmoment och kurser planeras in i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkarna genomgår den teoretiska utbildning som definieras i det individuella utbildningsprogrammet.

Föreskrift

- SR samordnar ST-läkarnas interna och externa utbildning.

Allmänna råd

- Intern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Extern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Tid för regelbundna självstudier planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

G Medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

Alla ST-läkarna deltar i en regiongemensam kurs för att uppnå medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt enligt målbeskrivningen. ST-läkarna genomför ett individuellt vetenskapligt arbete i enlighet med målbeskrivningen. Alla ST-läkare gör och dokumenterar ett kvalitetsarbete på kliniken. Tid på arbetstid för genomförande av vetenskapligt arbete samt kvalitetsarbete erbjuds alla ST-läkare. Vetenskaplig handledare finns inom kliniken och finns även att tillgå via sjukhusets FOU-enhet eller ögonklinik vid universitetssjukhus. Vetenskaplig artikel har ej publicerats de två senaste åren. Det finns möjligheter till fortsatt forskning för den ST-läkare som så önskar.

Under granskningen påvisades brister vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Verksamheten har efter granskningen inkommit med handlingsplan, se bilaga. Graderingen är ändrad till C.

Föreskrift

- Utbildning erbjuds för att uppnå ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt.
- Goda förutsättningar finns för genomförande av ett skriftligt individuellt arbete enligt vetenskapliga principer.
- ST-läkarnas kompetens i medicinsk vetenskap bedöms fortlöpande och återkoppling sker.
- ST-läkarna ges möjlighet att utveckla kunskap om och kompetens i kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.
- Goda förutsättningar finns för att genomföra, dokumentera och redovisa ett kvalitetsarbete.
- ST-läkarens kompetens i kvalitetsutveckling bedöms fortlöpande och återkoppling sker.

Kvalitetsindikator

- ST-läkares genomförda individuella arbeten publiceras eller presenteras vid vetenskapliga möten.
- Tillgång till ett välfungerande doktorandprogram finns.
- Enheten har regelbundna möten där medarbetare diskuterar och kritiskt granskar vetenskaplig litteratur.
- Minst ett, på enheten utfört, självständigt forskningsprojekt har publicerats i vetenskaplig tidskrift eller presenterats vid vetenskapligt möte de senaste två åren.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

H Ledarskapskompetens och kommunikativ kompetens

ST-läkarna deltar i förvaltningsgemensam kurs i ledarskap och kommunikation. Medsittning används och ger möjlighet till återkoppling av ledarskaps- och kommunikativ kompetens. Brister finns inom uppföljning av utveckling inom ledarskap, kommunikation och pedagogik samt återkoppling inom dessa områden. ST-läkarna ges möjlighet att handleda och undervisa läkarstuderande. Strukturerad återkoppling på undervisningen saknas.

Föreskrift

- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla ledarskapskompetens i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i ledarskapskompetens.
- ST-läkarens kompetens i ledarskap bedöms fortlöpande och med återkoppling.
- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla den kommunikativa kompetensen såväl muntligt som skriftligt i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i kommunikativ kompetens.
- ST-läkarens kommunikativa kompetens bedöms och återkoppling sker.

Allmänna råd

- ST-läkaren bereds möjlighet att undervisa under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att själv handleda under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att delta i inom- eller mellanprofessionell reflektion i grupp.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

2021-12-14

Jonas Larsson
Verksamhetschef
Jonas.P.Larsson@skane.se

1 (1)

SPUR

Handlingsplan utifrån extern kvalitetsgranskning av specialisttjänstgöring i Helsingborg den 22/9 till 23/9 2021

B: Medarbetarstab och interna kompetenser

Åtgärd: studierektor utsedd. Erfaren överläkare tar uppdraget som studierektor på mottagningen direkt. Eftersom mottagningen inväntar flera nya specialister inom ett halvår kan annan rektor bli aktuell under 2022 då vi vet att kommande specialister har en kompetens och ett intresse för utbildningsfrågor.

D: Tjänstgöringens uppläggnig

Åtgärd: IUP kommer att följas upp senast februari -22 och fortsättningsvis vid behov av handledare, Studierektor samt ST-läkare, minst årligen.

G: Medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

Åtgärd: Alla nuvarande ST-läkare har föredragit sina kvalitetsarbeten på kliniken eller på deras tidigare kliniker. Vi har även en planering för att ST-läkarna skall föredra sina färdiga vetenskapliga arbeten på ett vetenskapligt möte utanför den egna kliniken. Vi tänker även regelbundet följa upp det pågående kvalitetsarbetet via ordinarie handledarsamtal.

Jonas Larsson
Verksamhetschef ögonenheten Helsingborgs lasarett